

Hvad er en «Generation» ?

Efter G. Rümelin.

Begrebet «Generation» tilhører Befolkningslæren og Statistiken, der imidlertid hidtil ikke har bekymret sig meget herom. Allerede Sprogbrugen er vaklende og vildledende. Vi tillægge Ordet aabenbart ganske forskellige Betydninger. Naar man siger: den nuværende Generation vil neppe opleve, at Folk rejser til Amerika pr. Luftballon, saa forstaar man ved Generation Totaliteten af alle nulevende Mennesker. Naar man siger: Trediveaarskrigen ligger syv Generationer eller Menneskealdre bag os, saa mener man dermed, at de Nulevende maa gaa syv Grader tilbage for blandt deres Forfædre at finde Trediveaarskrigens Samtidige. Herefter er ethvert Menneske adskilt fra sin Fader eller sit Barn ved én, fra sin Bedstefader eller sit Barnebarn ved to Generationer. Og i denne Betydning lever der altid to, tildels endog tre eller fire Generationer samtidig, medens der i Ordets først anførte Betydning kun lever én Generation ad Gangen. Som Synonym, af en noget ubestemtere Betydning, bruge vi ogsaa Udtrykket «Menneskealder», der tillige spiller over i Middelalderens Begreb.

Allerede i den ældste Oldtid træffe vi Begrebet Generation. I Mangel af Kalendere og fast Tidsregning tjente Slægtregistrene som Tidsmaal. Det er interessant, at det græske Ord γενεα allerede brugtes i samme Dobbel-Betydning som «Generation» hos os. Naar Jesus, talende om sin Gjenkomst, siger (Mat. 14, 34): «Sandelig siger jeg eder: denne Slægt skal ikke forgaa, førend dette sker altsammen», forstaar han ved «denne Slægt» Totaliteten af alle sine Samtidige, og vil udtale, at der blandt de Dalevende findes Folk, der ville opleve, hvad han forudsiger.

Og hvem tænker ikke paa Nestor, der — som det hedder hos Homer (Il. I, 250) — saa tre Menneskealdre:

Alt var ham svundne forbi to sprogbegavede Slægters
Mænd, som i forrige Dage med ham opvoxed og leved
Hist i det hellige Tylos, nu hersked han over den tredje.

Homers Ord ere forøvrigt lidt uklare; thi blot at se tre Generationer er der ikke noget Mærkeligt i: Enhver der i sin Barndom har en Bedstefader og i sin Alderdom selv bliver Bedstefader, ser fem Generationer, og dette Tilfælde er vel egenligt det normale. Sandsynligvis har Homer ment, at de Krigere, Nestor førte for Troja, var Børnebørn af Mænd, med hvilke han i tidligere Dage var draget i Felten. Herefter behøvede Nestor ikke at være 100 Aar; 80 Aar vilde forslaa, naar vi tænke os Krigerne som gennemsnitligt omtrent 30 Aar gamle.

Herodot bruger jævnlig «Generation» som et Tidsmaal. Han regner tre Generationer paa et Aarhundrede; altsaa er en Generation omtrent 33 Aar.

Det er efter Herodot blevet almindelig Brug at betragte en «Generation» eller «Menneskealder» som $\frac{1}{3}$ af et Aarhundrede, altsaa som $33\frac{1}{3}$ Aar. Men er en Generation virkelig en bestemt Tidsstørrelse? er den konstant

eller variabel? og, hvis det Sidste er Tilfældet, hvad Betydning har det, om den er længere eller kortere? Ved hvilke Midler formaar Statistiken at give Svar paa disse Spørgsmaal?

Det statistiske Udtryk for Generationen som Tidsmaal vilde være den gennemsnitlige Aldersdifference mellem Fædre og Børn for en given Tid og under givne Samfundsforhold. Vi sige udtrykkeligt ikke: mellem Forældre og Børn, og af Hensigtsmæssighedsgrunde heller ikke: mellem Fædre og Sønner. Aldersdifferencen mellem Mødre og Børn vilde være en Opgave for sig, som vi imidlertid ikke her skulle løse. At tage Midtpunktet mellem Faderens og Moderens Alder og dermed sammenligne Børnenes Alder, vilde gjøre Opgaven overordenlig kompliceret og sluttelig dog kun hvile paa en værdiløs Fiktion.

Det nærmest liggende og virksomste Middel til at finde Aldersforskjellen mellem Fædre og Børn, vilde være den direkte Undersøgelse, idet man paa Folketællingslisterne ved Siden af de enkelte Individens Alder noterede deres Fædres Alder, og derefter beregnede Gjennemsnittet. Dette er endnu aldrig sket, og vil af flere Grunde neppe blive forsøgt saa snart. Derfor er man indtil Videre henvist til indirekte Midler, til Kalkulationer og Kombinationer, til Slutninger fra et større eller mindre Antal Exempler.

Det er indlysende, at en Generations Længde afhænger af to Faktorer: 1. om Mændene gifte sig i en yngre eller ældre Alder; 2. om Frugtbarhedsperioden i Ægteskabet er kortere eller længere. Begge Momenter gribe for saa vidt ind i hverandre, som der ved Giftermaal i en yngre Alder bliver Sandsynlighed for en længere Frugtbarhedsperiode. Forskjellen mellem Faderens og

Børnenes Alder skal hverken beregnes efter den Førstefødte eller efter den Sidstfødte, men efter Børnenes Gjennemsnitsalder; og i Mangel af Detailopgivelser maa man tage den halve Forskjel mellem det ældste og det yngste Barns Alder. Det statistiske Udtryk for en Generations Varighed bliver saaledes: Mændenes gjennemsnitlige Ægteskabsalder *plus* den halve Varighed af Ægteskabernes gjennemsnitlige Frugtbarhedsperiode.

Men ogsaa ligeoverfor det saaledes stillede Spørgsmaal staar Statistiken for Tiden med kun meget utilstrækkelige Midler: hverken om Giftermaalsalderen eller om Frugtbarhedsperiodens Længde haves der fyldestgørende Oplysninger.

Der foreligger ingen Kjendsgjæringer, der berettiger til at antage en Forskjel i Tilbøjeligheden til at gifte sig indenfor den kristne europæiske Civilisations Omraade. Kjønsmodenheden indtræder vel i de nordlige Lande ikke til samme Tid som i de sydlige; men bortset fra denne fysiske Forskjel, er Viljen (men ikke den økonomiske Evne) til at gifte sig altid tilstede. Det Afgjørende ligger i de økonomiske Betingelser. Hvor det er let at stifte og ernære en Familie; gifter man sig tidligt; hvor det er vanskeligt, sent: hist blive faa, her mange Mænd ugifte. De gunstigste Betingelser findes dér, hvor der er frugtbar Jord i Overflod tilstede, hvor Arbejdet er søgt og lønnende, saaledes som paa forskjellige Steder i den ny Verden. Her gifte Mændene sig allerede i Begyndelsen af Tyverne. Det Modsatte ses dér, hvor det af retlige eller faktiske Grunde er forbundet med Vanskelighed at nedsætte sig: her kan den Gjennemsnitsalder, i hvilken Mændene gifte sig, godt være 35 Aar eller mere. Men mellem disse to Grænser — Midten af Tyverne og Midten

af Trediverne — vil i de fleste evropæiske Lande den Gjennemsnitsalder, i hvilken Mændene gifte sig, sædvanlig ligge, og uden at tage meget fejl kan man for Evropa, navnlig Mellemeuropa, sætte denne Alder til c. 30 Aar.

Det andet Punkt, der bliver at bestemme, er den ægteskabelige Frugtbarhedsperiodes gjennemsnitlige Varighed. Men her lade Statistikens hidtidige Midler os næsten ganske i Stikken. At bestemme Frugtbarhedens Varighed har imidlertid — ogsaa bortset fra Spørgsmaalet om Generationens Længde — sin Interesse.

Rümelin har da, for at vinde nogle faste Holdepunkter, undersøgt 500 (württembergske) Familier, seende bort fra barnløse Ægteskaber og saadanne Ægteskaber hvor Børneavlen ikke kunde betragtes som afsluttet. I disse 500 Ægteskaber var Frugtbarhedsperioden gjennemsnitligt 12,2 Aar. Frugtbarheden varede i

74 Ægteskaber	(c: 14,8 pCt. af de undersøgte Æ.)	1—5 Aar.
129 —	(c: 25,2 - - - - -)	6—10 —
136 —	(c: 27,2 - - - - -)	11—15 —
121 —	(c: 24,2 - - - - -)	16—20 —
40 —	(c: 8 - - - - -)	21—28 —

Paa hvert af disse 500 frugtbare Ægteskaber kom der gjennemsnitligt 6 Børn. De barnløse Ægteskaber beregnes her til $\frac{1}{7}$ eller 14—15 pCt. af alle Ægteskaber. — Den Befolkning, blandt hvilken Rümelin har foretaget disse Beregninger, bestaar for Størstedelen af Vingaardsfolk og smaa Haandværkere, med meget talrige Familier, mellem hvis Børn der hersker en uhyre stor Dødelighed: et Dusin Børn, hvoraf to Tredjedele i meget ung Alder dø bort, er her noget ganske Almindeligt.

Endvidere gennemgik Rümelin, for at hente sine Exempler fra de forskjelligste Samfundskredse, Gotha-Kalenderen, og fandt dér 264 Ægteskaber, blandt hvilke

Frugtbarheden gennemsnitligt varede 12,7 Aar, — et Tal der ikke afviger meget fra det ovenfor nævnte. Der var deriblandt

37 Ægteskaber (o: 14 pCt.) med en Frugtbarhedsp. paa 1—5 Aar.				
66 — (o: 25 -)	—	—	—	6—10 —
92 — (o: 34,9 -)	—	—	—	11—15 —
55 — (o: 20,8 -)	—	—	—	16—20 —
14 — (o: 5,3 -)	—	—	—	21—25 —

Tallet paa Børn er sandsynligvis ringere end i de ovenfor nævnte Familier, men lader sig ikke bestemme, da kun de levende Børn findes anførte i Kalenderen. — At Frugtbarhedsperioden dog er lidt længere, ligger vel deri, at i de Samfundsklasser, der her komme i Betragtning, pleje Mændene, naar de overhovedet gifte sig, at gifte sig tidligt, da en Opsætten sjældent vil forandre meget i de økonomiske og andre Betingelser.

Overensstemmelsen i Resultaterne fra to saa forskellige Samfundskredse er i ethvert Fald interessant og gjør det sandsynligt, at Tallet 12 saa nogenlunde vil stemme med det virkelige Gennemsnitstal. I England, hvor Mændene gifte sig noget tidligere, og hvor der hersker stor Rigdom paa Børn, vil Frugtbarheden maaske vare 13—14 Aar, i Frankrig, hvor Ægteskaberne i Almindelighed kun ere lidet frugtbare, maaske 7—8 Aar. 7 og 14 Aar ere sikkert Minimum og Maximum for den ægteskabelige Frugtbarhedsperiode.

Hermed have de to Elementer til Bestemmelsen af en Generations Længde. En lille Modifikation i den ovenfor angivne Formel (Mændenes gennemsnitlige Giftermaalsalder *plus* den halve Varighed af den gennemsnitlige ægteskabelige Frugtbarhed) er dog nødvendig. Af praktiske Grunde var det nødvendigt at regne den ægteskabelige Frugtbarhed fra Vielsen til det sidste Barns

Fødsel; men egentlig kommer det an paa at finde Aldersdifferencen mellem det ældste og det yngste Barn af samme Ægteskab. I Reglen falder nu det ældste Barns Fødsel først henved et Aar efter Vielsen; omfatter den ægteskabelige Frugtbarhed et Tidsrum af 12 Aar, bliver altsaa Aldersforskjellen mellem det ældste og det yngste Barn gennemsnitligt kun 11 Aar. Man maa altsaa føje det første Aar efter Ægteskabet til Ægteskabsalderen og trække det fra Frugtbarhedsperioden. Hvor Mændenes Ægteskabsalder gennemsnitligt er 30 Aar, og hvor det sidste Barn fødes gennemsnitligt 12 Aar efter Vielsen, bestemmes da Generationens Varighed paa følgende Maade: $30 + 1 + \frac{1}{2} = 36\frac{1}{2}$ Aar. I Landene med tidlige Ægteskaber (de Forenede Stater, Rusland, Avstralien), vil Generationens Varighed blive endel kortere; i Lande med de modsatte Forhold, derimod endel længere. Hos den tempererede Zones Nationer med monogamiske Ægteskaber, ville de yderste Grænser for Generationens Længde vel være omtrent 32 og 39 Aar. — Herodots $33\frac{1}{3}$ Aar, eller tre Generationer paa et Aarhundrede, stemmede sikkert ret godt med Virkeligheden; men man maa ikke opfatte Angivelsen af en Generation til $33\frac{1}{3}$ Aar, som om dermed mentes, at der ordenligvis vil fødes og dø tre Generationer i et Aarhundrede; tværtimod bør det betragtes som noget Normalt, naar der allerede mellem Faderens Fødsel og Sønnens Død forløber et Aarhundrede.

Som Fuldstændiggjørelse og Illustration af det Foransagte hidføje vi nogle historiske Data:

... Dronning Viktoria nedstammer i direkte opstigende Linje i 25de Grad fra Vilhelm Erobrer, der fødtes omtr. 800 Aar før hende; en Generations Længde er altsaa 32 Aar; — men Regenternes gennemsnitlige Regeringstid var kun

omtrent 23 Aar. — Greven af Chambord nedstammer i direkte Linje i 27de Grad fra det franske Kongehus's Stifter, Hugo Capet, der fødtes henved 900 Aar før ham; en Generations Længde er altsaa her 33 Aar; — men Kongernes gennemsnitlige Regeringstid var kun omtrent 26 Aar. — Fra Kejser Frans Josef til Rudolf af Habsburg er der 18 Generationer à knap 33 Aar. — Fra Kejser Vilhelm til Borggrev Frederik af Hohenzollern 14 Generationer à 32 Aar. — Fra Kejser Alexander II til Mikael Romanof 7 Generationer à kun $31\frac{1}{2}$ Aar. Fra Kejser Alexander til den ældste oldenburgske Stamfader, Elimar, 22 Generationer à 33 Aar. — Ganske lignende Forhold finde vi i Italien, Kongeriget Sachsen, Württemberg, Bajern m. fl. Lande. — Vende vi os til Danmark, se vi at der mellem Kristiern I og Kristian IX ligger 392 Aar (hin født 1426, denne 1818). Gjennem Mand af Mand nedstammer Kristian IX i 11te Grad fra Kristiern I; én Generation altsaa à $35\frac{1}{2}$ Aar. Derimod ligger der 12 Generationer (altsaa à $32\frac{1}{2}$ Aar) mellem de to Konger, naar vi betragte Kristian XI.s Nedstammen gennem Frederik V.s Datter. Men i de 415 Aar mellem Kristierns I.s Tronbestigelse og Frederik VII.s Død regerede der 16 Konger, altsaa gennemsnitligt i et Tidsrum af 26 Aar.

Man ser, at Generationernes Længde stemmer saa temmeligt med det ovenfor Angivne. Da Prinser og Tronarvinger i Almindelighed gifte sig i en ung Alder, vil Generationerne i Kongefamilier naturligt blive noget kortere end det Sædvanlige. —

Tilbage staar nu dette Spørgsmaal: hvilken Betydning har det overhovedet, om Generationen er kortere eller længere?

Begrebet Generation er et af de Midler, hvorved Be-

folkningsstatistiken søger at karakterisere og sammenligne Nationernes sociale Tilstande. De unge, fremadstræbende, stærkt fremadskridende, hurtigt voxende Nationer have korte Generationer. De unge Mænd lære tidligt at staa paa egne Ben, komme hurtigt i selvstændige Stillinger og stifte allerede i en ung Alder Familie, medens deres Fædre endnu ere i en kraftig Alder. Tidligt og stærkt gør den unge Slægt sig gjældende i Stat og Kommune, i det økonomiske Liv. Ogsaa i Ide-Verdenen finder en hurtigere Omsætning Sted. Ungdommelige, ideale, radikale Anskuelser trænge sig stærkt og med Held frem. De unge Mænds Stemme faar her i alle Spørgsmaal en stor Vægt. — Det er vel tænkeligt, at Tendensen til en hurtig, fremstørtende Udvikling modvirkes af andre Faktorer: i Kina for Exempel, findes der vel korte Generationer og Ægteskaber indgaas i en saa ung Alder, at, som man siger, de Mænd, der endnu i en Alder af tyve Aar ere ugifte, maa ligeoverfor Øvrighed gjøre Regnskab for Grundene til at de endnu ikke have giftet sig; men Fædrenemyndighedens enorme Udstrækning og ubegrænsede Varighed forhindrer i Forening med de øvrige Garantier for Stabilitet den raske Bevægelse, der ellers er karakteristisk for Landene med korte Generationer. Dog lader det sig ikke nægte, at hin Tendens i og for sig er begrundet i Sagens Natur; den finder sit frieste Spillerum i de civiliserede Folks Koloniallande, især under republikanske Statsformer. Kolonierne leve altid hurtigere end Moderlandet, hvad enten det er fremad eller tilbage. — Alt dette forholder sig anderledes hos de gamle modne Folk, med fuldstændigt optagen Jord, med større og mere komplicerede Fornødenheder. Mændene komme senere og først efter en længere Fordannelse til økonomisk Selvstændighed og til at stifte

Familie. Tyngdepunktet for det politiske, økonomiske og aandelige Livs Udvikling ligger i de midaldrende Aldersklasser. Ethvert Fremskridt gaar kun for sig under større Vanskeligheder og Kampe; paa en langsom, sindig Maade bryde Forandringerne sig deres Vej i Samfundet. Og alt dette hænger nøje sammen dermed, at Generationerne ligge langt fra hverandre, saa at Sønnerne ikke opnaa Indflydelse ved Siden af, men først efter Fædrene.

Man vil maaske mene, at en Forskjel paa højst 8—10 Aar i Generationens Længde ikke kan have saa store Virkninger; — men den er dog netop tilstrækkelig til at begrunde meget indgribende Forskjelligheder. Naar, efter Biblen, Støvets Aar er 70, og Aldersforskjellen mellem Fædre og Børn gennemsnitligt er 35—36 Aar, — saa er det knap nok, at to fulde Generationer komme til at leve ved Siden af hverandre. Ere Børnene kun en 28—30 Aar yngre end Fædrene, lader en Livsgrænse ved 70 Aar Plads for $2\frac{1}{2}$ Generation. Her vil en langt mere forskjelligartet aandelig Berøring mellem de forskjellige Aldersklasser finde Sted. Forholdsvis Mange ville her komme til at nyde den Lykke at have Bedsteforældre, og det endog til hen i Ungdomsaarene; i det andet Tilfælde kun Færre og kun i de første Barndomsaar. Det er ikke uden Betydning, at den opvoxende Slægt umiddelbart lærer at kjende den bortdøende Slægts Opfattelsesmaader. —

En Generation, Aldersafstanden mellem Fader og Søn, er os et mere naturligt og forstaaeligt Tidsmaal end et Aarhundrede. Hele Verdenshistorien synes at træde os nærmere, naar vi forestille os, hvor ofte vi have at tilbagelægge den bekjendte Vej fra Fader til Søn. Forskjellen i Anskuelser mellem Forældre og Børn synes os en relativt mindre og mere som en let Nuancering af den

samme Grundfarve: og dog ligger Voltaires Tidsalder kun tre, og Gustav Adolfs, Cromwells, Richelieus og Kristian d. Fjerdes kun syv Generationer bag os, og vor tredivte Forfader ofrede endnu til Thor og Odin. Ikke voldsomme Omvæltninger og vulkanske Udbrud forme Menneskehedens Liv; men de smaa, successive Forandringer i Fædrenes og Sønnernes Opfattelser samle sig til de Massevirkninger, hvis Indhold og Rækkefølge vi kalde Menneskehedens Kulturhistorie.
